

Sygn. akt IV CSK 701/14

POSTANOWIENIE

Dnia 12 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z wniosku H. S.
przy uczestnictwie M. K., J. W. i M. R.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 czerwca 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
i uczestniczki postępowania M. K.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Bydgoszczy
z dnia 12 czerwca 2014 r., sygn. akt II Ca 377/13,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) oddala wniosek uczestników J. W. i M. R. o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni H. S. oraz uczestniczka M. K. złożyły skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 12 czerwca 2014 r., zmieniającego postanowienie Sądu Rejonowego w Inowrocławiu poprzez stwierdzenie, że spadek po M. W., zmarłym 13 czerwca 2010 r., na podstawie testamentu notarialnego z dnia 2 kwietnia 2009 r. nabyli: syn J. W. oraz M. R., z domu M., córka W. i L., każde w ½ części, a po J. W., zmarłej 14 lutego 2012 r., na podstawie testamentu notarialnego z dnia 2 kwietnia 2009 r. nabyli: syn J. W. oraz M. R., z domu M., córka W. i L., każde w ½ części. Zakres zaskarżenia obejmował postanowienie w całości.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca, wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń, podkreślił, że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rolą nie jest zatem korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należyście umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., tj. czy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, i przyjmuje ją do rozpoznania, jeżeli jest spełniona przynajmniej jedna z nich. W art. 398⁴ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przewidziano wymaganie przytoczenia i odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania jest ograniczona i nie obejmuje oceny zasadności podstaw skargi kasacyjnej, zastrzeżonej dla Sądu orzekającego w innym składzie.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżące oparły na przyczynach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., podnosząc, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, związane ze sposobem oraz możliwością odwołania testamentu sporządzonego w formie aktu notarialnego poprzez zniszczenie jego odpisu. Ponadto - w ocenie wnioskodawczyni i uczestniczki – Sąd odwoławczy przyjął „nieakceptowalną wykładnię” art. 95 i 109 prawa o notariacie w zw. z art. 943 i 946 k.c., ograniczającą swobodę testowania. Dodatkowo skarżące zarzuciły wewnętrzną sprzeczność uzasadnienia Sądu drugiej instancji, która uniemożliwić miała rzetelne przeanalizowanie podstaw skarżonego postanowienia.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), które wiąże się z określonym przepisem prawnym i ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale i innych podobnych spraw, wymaga precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). W zasadzie powinno to być zagadnienie nowe, o charakterze rzeczywistym, a nie teoretycznym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji. Argumentacja uzasadniająca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania musi zawierać odrębne, pogłębione wywody wskazujące na zaistnienie powołanych okoliczności, uzasadniających przyjęcie skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., II PK 3/08, nie publ.; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06, nie publ.; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, nie publ.; z dnia 19 grudnia 2001 r., IV CZ 200/01, nie publ.). Wywód przedstawiony przez skarżące nie odpowiada powyższym wymaganiom. Problemy prawne zostały zaprezentowane w sposób lakoniczny i pozbawione są argumentów o charakterze jurydycznym. Zagadnienie dotyczące sposobu odwoływania testamentu było przedmiotem wielu wypowiedzi judykatury i piśmiennictwa, które skarga pomija. Twierdzenie, że ewentualne czynności testatora związane z dokumentem w postaci odpisu aktu notarialnego, zawierającego testament, rozciągają się na oryginał oraz że „iluzorycznym jest możliwość jego odwołania przez zniszczenie”, skoro oryginał

przechowywany jest w kancelarii notariusza i nie może być wydany nie jest wystarczające dla uznania, że brak tego odpisu, wydanego spadkodawcom, oraz zeznania świadków dotyczące wypowiedzi spadkodawców o zniszczeniu potwierdzają wystąpienie zagadnienia prawnego o charakterze uogólniającym i potrzebę jego rozstrzygnięcia. Sąd drugiej instancji wprost ustalił bowiem, że do czynności odwołania testamentu przez spadkodawców nie doszło, a związanie podstawą faktyczną rozstrzygnięcia (art. 398¹² § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) czyni bezprzedmiotowymi rozważania prawne o charakterze teoretycznym, które nie miałyby znaczenia dla rozstrzygnięcia. Pytanie skargi czy testator nie został orzeczeniem sądu pozbawiony prawa do rozporządzania swym majątkiem na wypadek śmierci oraz czy nie jest istotnym ograniczeniem dla testatorów konieczność udania się do notariusza oraz dokonania dodatkowych czynności w tej sytuacji ma jedynie charakter retoryczny.

Powołanie się na przesłankę istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa - mimo wystąpienia takiej potrzeby - nie doczekał się wykładni albo że niejednolita jego interpretacja wywołuje w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych rozbieżności w judykaturze, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ.; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, nie publ.; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, nie publ.; z dnia 12 grudnia 2008., II PK 220/08, nie publ.; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, nie publ.). Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności, zawierającej szczegółowe omówienie, na czym polegają wątpliwości interpretacyjne, a w przypadku istnienia rozbieżności w judykaturze, przytoczenia odpowiednich orzeczeń i wyjaśnienia, na czym owe rozbieżności polegają (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, nie publ.; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, nie publ.; z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, nie publ.; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009, nr 3-4, poz. 43; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06; z dnia 30 maja 2005 r., I PK 23/05, nie publ.). Przedstawione uzasadnienie wniosku

o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia tych wymagań, ponieważ nie wskazano konkretnych judykatów, których tezy stałyby ze sobą sprzeczności. Sprowadza się ono bowiem jedynie do ogólnika, że „sąd przyjął nieakceptowaną wykładnię art. 95 i 109 prawa o notariacie, kłócącą się z brzmieniem art. 943 i 946 k.c.”.

Powołane przyczyny kasacyjne pozostają w oczywistej sprzeczności z olejną. Przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) spełniona jest bowiem wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem jasne, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Także w tym wypadku skarżący powinien przywołać konkretne przepisy prawa, którym jego zdaniem Sąd drugiej instancji uchybił oraz przytoczyć odpowiednią juretryczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia. Jego argumentacja nie może, tak jak w przedmiotowym wypadku, sprowadzać się do polemiki ze stanowiskiem Sądu i prezentowania tezy o własnym pokrzywdzeniu niekorzystnym rozstrzygnięciem.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania.

Wniosek uczestników postępowania M.R. i J.W. o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego został oddalony w braku podstaw do wyjątku od ogólnej zasady ponoszenia w postępowaniu nieprocesowym kosztów związanych z własnym udziałem w sprawie (art. 520 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 i w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). Ponadto nie odpowiadał on wymaganiom

formalnych, gdyż treściowo powiązany był jedynie z wnioskiem o oddalenie skargi kasacyjnej.